

Lahti

Talousarvio 2024

Taloussuunnitelma 2024–2026

Lahden seudun joukkoliikennelautakunta
12.9.2023

Kaupunkiympäristölautakunta 13.9.2023

Sisällys

1. Kaupunkiympäristön palvelualue	3
1.1. Palvelualueen yhteiskustannukset	4
1.2. Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä	4
1.3. Joukkoliikenne	7
1.4. Toiminnan tunnusluvut	9
1.5. Investointiosa	10
1.5.1. Kiinteä omaisuus	10
1.5.2. Julkinen käyttöomaisuus	10
1.5.3. Irtain omaisuus	11

1. Kaupunkiympäristön palvelualue

Tuloslaskelma	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	44 093 164	42 739 300	42 989 500	43 021 500	43 292 200
Myyntitulot	17 140 924	18 351 800	18 991 000	19 073 200	19 154 200
Maksutulot	4 928 660	5 702 700	5 297 700	5 332 100	5 306 900
Tuet ja avustukset	3 257 558	1 870 500	1 268 000	1 268 000	1 268 000
Vuokratulot	17 507 224	15 776 000	16 338 600	16 279 700	16 489 900
Muut toimintatulot	1 258 798	1 038 300	1 094 200	1 068 500	1 073 200
Valmistus omaan käyttöön	678 596	514 000	514 000	514 000	514 000
Toimintamenot	-56 985 005	-63 944 600	-61 998 000	-62 777 400	-63 152 000
Henkilöstömenot	-11 127 674	-12 290 800	-12 995 300	-13 103 900	-13 296 900
Palvelujen ostot	-42 370 217	-43 955 100	-44 946 500	-45 522 800	-45 608 200
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 600 050	-2 213 700	-1 914 000	-1 964 000	-2 014 000
Avustukset	-88 113	-166 400	-166 400	-166 400	-166 400
Muut toimintamenot	-1 798 951	-5 318 600	-1 975 800	-2 020 300	-2 066 500
josta sisäiset vuokrat	-1 035 865	-1 074 200	-1 167 200	-1 213 800	-1 262 200
Toimintakate	-12 213 245	-20 691 300	-18 494 500	-19 241 900	-19 345 800
Rahoitustulot ja -menot	-1 211	0	0	0	0
Vuosikate	-12 214 456	-20 691 300	-18 494 500	-19 241 900	-19 345 800
Poistot ja arvonalentumiset	-24 814 694	-26 641 600	-27 706 000	-27 334 000	-27 701 000
Tilikauden tulos	-37 029 150	-47 332 900	-46 200 500	-46 575 900	-47 046 800

Toiminnan kuvaus

Kaupunkiympäristön palvelualue vastaa perusedellytysten luomisesta kaupungin ja sen ympäristön kestäväälle kehitykselle sekä asukkaita ja asiakkaita tyydyttävälle asumiselle, yrittämiselle ja muulle kaupunkielämälle. Palvelualue hoitaa lisäksi Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Iitin, Kärkölan, Lahden, Padasjoen, Orimattilan ja Sysmän muodostaman alueen joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtävät.

Edelleen palvelualue hoitaa Asikkalan, Heinolan, Hollolan, Kärkölan, Lahden, Myrskylän, Orimattilan, Padasjoen ja Pukkilan muodostaman alueen jätehuoltoviranomaiselle kuuluvat tehtävät. Palvelualueeseen kuuluvat kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu sekä rakennus- ja ympäristövalvonta. Kaupunkiympäristön palvelualueetta johtaa kaupunkikehitysjohtaja. Palvelualueen hallinnolliset tukipalvelut hoidetaan konsernipalveluissa. Palvelualueen päätöksentekoaikoina toimivat kaupunkiympäristölautakunta, rakennus- ja ympäristölupalautakunta, Lahden seudun jätelautakunta ja Lahden seudun joukkoliikennelautakunta. Kaikki vastualueet toimivat kaupunkiympäristölautakunnan alaisina, joka vastaa talousarvioesityksestä koko palvelualueen osalta Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan alaista yksikköä ja toimintaa lukuun ottamatta.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Palvelualueen toimintaan vaikuttaa rakentamisen suhdan-tilanne, joka etenkin asuntorakentamisen osalta vaikuttaa heikommalta kuin vuosikausiin. Rakentamisen volyymi tulee laskemaan ja sitä kautta rakentamisesta saatavat vero- ja lupatulot. Teollisten investointien puolella on toisaalta positiivista kehitystä, kun Pippo-Kujalassa on käynnistymässä merkittävä elintarviketeollisuuden investointihanke. Pippo-Kujalan esirakentaminen jatkuu vuonna 2024.

Lainsäädännön muutokset ja niihin varautuminen vaikuttavat merkittävästi toimintaan vuoden 2024 aikana, kun jätelaki on uudistunut ja uusi rakentamislaki tulee voimaan vuoden 2025 alusta.

Vuoden 2024 aikana neuvotellaan uusi MAL-sopimus kaupunkiseudun kuntien, Päijät-Hämeen liiton ja valtion kanssa.

Henkilöstösuunnitelma

Vuonna 2024 henkilöstöresurssit on tavoitteena pitää samalla tasolla kuin mikä on varattu vuodelle 2023.

Henkilöstösuunnitelma (palkalliset henkilötyövuodet)	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Kaupunkiympäristön palvelualue	190	206	206	203	203

1.1. Palvelualueen yhteiskustannukset

Sitovuus toimintakate	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	7 847	0	0	0	0
Toimintamenot	-408 615	-692 300	-589 000	-600 900	-612 900
Toimintakate	-400 768	-692 300	-589 000	-600 900	-612 900

Toiminnan kuvaus

Yhteiskustannuksiin budjetoidaan vastuualueisiin kuuluman henkilöstö sekä palvelualueitasoiset hankkeet.

vuonna 2021 solmitun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) -sopimuksen toteuttamiseen. Vuoden 2024 aikana laaditaan uusi sopimus kaudelle 2024–2027.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Palvelualue osallistuu kaupungin strategian kärkihankkeiden sekä valtion, seudun kuntien ja Päijät-Hämeen liiton kanssa

Toiminnan painopistealueet

Painopisteenä on kaupungin strategian pohjalta toiminnan uudistaminen ja tehostaminen. Työtilojen käyttöä tehostetaan ja työympäristöä kehitetään.

Toimintaa kuvaava mittari	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024
Talous:			
Toimintamenot/asukas (brutto)	3 €	6 €	5 €

1.2. Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä

Sitovuus tuloarvio ja määräraha	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	26 496 873	25 183 100	25 624 600	25 464 600	25 654 300
Valmistus omaan käyttöön	678 596	514 000	514 000	514 000	514 000
Toimintamenot	-32 915 232	-38 199 400	-36 015 500	-36 439 900	-36 738 900
Toimintakate	-5 739 763	-12 502 300	-9 876 900	-10 461 300	-10 570 600

Toiminnan kuvaus

Sitovuuteen kuuluvat vastualueet: kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka sekä rakennus- ja ympäristövalvonta. Vastualueet vastaavat kaupungin alueiden kehityksestä ja kasvun edellytyksistä, tekevät myös maakunnallista yhteistyötä sekä huolehtivat Päijät-Hämeen kuntien joukkoliikenteen järjestämisestä ja jätehuollon viranomais tehtävistä. Vastualueet toimivat kaupunkiympäristölautakunnan alaisuudessa Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan alaista yksikköä lukuun ottamatta.

Kaupunkisuunnittelun vastuualue luo perusedellytykset kaupungin toiminnalliselle ja kestäväälle kehitykselle. Kaupunkisuunnittelun vastuulla ovat yleis- ja asemakaavoitus, aluekehityshankkeet, kestävä liikunnan edistäminen, liikenne-, viher- ja katusuunnittelu, asunto- ja maapolitiikka, kiinteistönmuodostus, kiertotalouden edistäminen kaupunkiympäristön palvelualueella, paikkatietopalvelut sekä maastomittaus

Kaupunkitekniikan vastuualue huolehtii siitä, että yleiset alueet katujen, viher- ja satama-alueiden muodossa ovat esteettömästi ja turvallisesti kaikkien liikkumismuotojen käytettävissä vuorokauden ajasta riippumatta. Kaupunkitekniikan tehtävinä ovat yleisten alueiden rakentaminen,

kunnossapito sekä alueiden käytön hallinta. Se vastaa myös seudullisesta joukkoliikenteestä, pysäköinninvalvonnasta ja Lahden koulukuljetusten suunnittelusta.

Rakennus- ja ympäristövalvonnan vastuualue toimii kaupunkialueen ympäristöllisiin lupiin liittyvänä lupa- ja valvontaviranomaisena, jätehuoltoviranomaisena, terveydensuojeluviranomaisena sekä leirintäalueviranomaisena. Rakennus- ja ympäristövalvonnan yksiköt ovat rakennusvalvonta, ympäristöterveys, ympäristöpalvelut ja jätehuolto.

Rakennusvalvonta valvoo, ohjaa ja neuvoo rakennustoimintaa kunnassa ja huolehtii osaltaan kaavoituksen toteutumisesta. Rakennusvalvonnan tavoitteena on viihtyisän ympäristökuvan luominen. Tehtävänä on myös osaltaan varmistaa, että rakentamisessa noudatetaan hyvää rakennustapaa, ja että rakennettu ympäristö on terveellinen, turvallinen ja kestävä.

Jätehuoltoviranomaisen tavoitteena on suojella terveyttä ja ympäristöä sekä edistää jätteiden kierrätystä. Jätehuollon tulee aina olla asianmukaista ja jätteet on kuljetettava sekä käsiteltävä hallitusti.

Ympäristöterveys vastaa elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka- sekä eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisesta valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä.

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää perusterveydenhuoltoa. Ympäristöterveys valvoo ihmisten terveyteen vaikuttavaa elinympäristöä ja suojelee väestön terveyttä.

Ympäristöpalvelut vastaa ympäristönsuojelusta kunnassa. Yksikkö vastaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien valmistelusta ja erityislakien valvonnasta sekä edistää ympäristönsuojelua: mm. vesiensuojelu, metsienhoito, luonnonsuojelu, ympäristö- ja maa-ainesluvut, meluilmoitukset, roskaantumisen, ympäristötilan seuranta, ympäristökasvatus ja -neuvonta sekä leirintäalueviranomaisen tehtävät. Myös vesihuoltolaista sekä maankäyttö- ja rakennuslaista tulee tehtäviä.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kaupunkisuunnittelun toimintaympäristöön kohdistuvat muutokset jatkuvat koko suunnitelmakauden ajan. Toisaalta viime vuosien matalat korot ja kaupungin maanvuokrien korotukset ovat kiihdyttäneet asunto- ja elinkeinoelämän tonttien omaksi ostamista. Tonttien ostaminen on vähentänyt kaupunkiympäristön palvelualueen suurinta tulo-kertymää, eli maa-alueiden vuokratuottoja noin 3–5 % vuositasolla. Puolestaan vuosien 2022 ja 2023 aikana korkojen- ja rakennuskustannusten nousu sekä maailmantilanne, ovat vähentäneet erityisesti asuinrakentamista merkittävästi. Asuinrakentamisen määrän on ennustettu pysyvän matalalla tasolla ainakin vuosien 2024 ja 2025 ajan. Yritysten kiinnostus Lahtea kohtaan on kasvanut ja voidaan olettaa, että se tulee olemaan hyvällä tasolla myös lähivuosien aikana. Uusien elinkeinoelämän alueiden suunnittelu, maa-alueiden hankinta sekä tonttien esirakentamisen tarve kasvaa merkittävästi. Maanhankinnan, tonttituotannon sekä palveluverkon toteuttaminen kytketään nykyistä tiiviimmin yhteen ja laaditaan pitkän aikajänteen toteutusmalli vuoden 2024 aikana.

Muuttuva tilannekuva edellyttää muutoksia henkilöstö- ja talousresurssien kohdentamisessa painottuen enemmän elinkeinoelämän sekä kohdennettujen asuntoalueiden suunnitteluun sekä kaupunkirakenteen tiivistämiseen. Samalla varaudutaan vastaamaan taantuman jälkeiseen asuntotuotannon kysyntään monipuolisilla, houkuttelevilla ja joustavilla kaavoitus- ja suunnitteluratkaisuilla.

Elinkeinoelämän alueiden maanhankinta, suunnittelu ja esirakentaminen edellyttävät merkittäviä lisäinvestointeja suunnitelmavuosien aikana. Valmistelusta ja toteutuksesta aiheutuvat kustannukset kompensoituvat lisääntyvän elinvoiman sekä verokertymän kasvulla keskipitkällä aikajänteellä.

Osaavan ja sitoutuneen henkilöstön saannin varmistamiseksi myös jatkossa tehdään määrätietoista kehitystyötä työympäristön, työtehtävien sisällön sekä palkkauksen kehittämiseksi.

Kaupunkitekniikan tuotanto toteutetaan markkinaehtoisesti julkisen hankintalain asettamassa raamissa kilpailutamalla. Käyttövoiman korvaamista sähköllä joukkoliikenteessä, omassa autokannassa sekä rakentamisen ja kunnossapidon hankkeissa jatketaan. Kaupunkitekniikka jatkaa ympäristöpääkaupunkihankkeen käynnistämää työtä hulevesien käsittelyn kehittämisessä, Mankeli-kaupunkipyörien palveluverkon ympärillä, valaistuksen

energiavalinnoilla, kiertotalouden edistämällä sekä yleisellä elinkaariajattelulla kaikessa toiminnassaan. Omaisuuden hallinnan osaamista laajennetaan kaikkeen yleisten alueiden infraan katutilan lisäksi.

Rakennus- ja ympäristövalvonnan vastuualueella rakennustuotannon suhdannevaihtelut heijastuvat rakennusvalvonnan toimintaan. Vuonna 2023 uudisrakentamisen volyymi putoaa varsinkin asuntorakentamisessa. Yksittäiset käynnissä olevat suuret hankkeet tullaan oletettavasti jatkamaan rakennuslupavaiheeseen, vaikka toteutusta siirretäänkin myöhemmäksi. Rakentamista koskevaan lakiuudistukseen valmistautuminen aiheuttaa huomattavan koulutautumistarpeen koko rakennusvalvonnan henkilökunnan osalta sekä lisärekrytointia. Tiedonkulku sähköisty ja laajenee entisestään.

Ympäristöterveyden valvontasuunnitelman tarkastusmäärät tulevat todennäköisesti hieman nousemaan kohdekohtaisen riskinarvioinnin tarkastelun jälkeen vuoteen 2023 verrattuna. Toteumaa ja vaikuttavuutta pyritään parantamaan työkuvia selkeyttämällä ja mahdollistamalla paremmin henkilöstön erikoistuminen. Lakiuudistukset ovat vaatineet panostusta koulutukseen ja uusiin säädöksiin perehtymiseen. Toimintaa pyritään tehostamaan laskutuksen automatisoinnilla sekä ohjaamalla toimijoita tekemään ilmoituksia yhä enemmän sähköisen ILPPA-palvelun kautta.

Ympäristöpalvelujen valvontasuunnitelman tarkastusmääriä ja vaikuttavuutta lisätään parantuneen henkilöstöresurssin myötä. Lisäresurssi tukee myös joutuisaa päätösvalmistelua. Paikkatieto- ja valvontaohjelman uusimisen myötä aloitetaan sähköisten hakemusten vastaanotto ja käsittely sekä parannetaan ympäristötiedon hyödyntämistä. Vesien- ja luonnonhoidon tehtäviä edistetään ulkopuolisella hankerahoituksella. Luontokoulu Kaisla koordinoi ympäristökasvatusta koko Salpausselkä Geoparkin alueella.

Rakennusvalvonnan tulot muodostuvat pääosin lupa- ja valvontamaksuista ja talousarvio onkin laadittu erityisesti sen varaan, että ennusteet rakentamisen määrästä ensi vuonna toteutuvat. Tulokertymän varmistamiseksi rakennusvalvontataksaa tarkistetaan määrävälein vähintään inflaation edellyttämällä tavalla.

Jätehuollon toimintaympäristön suurimmat muutokset tulevat jätelainsäädännön uudistuksesta. Vuoden 2024 aikana kunnan järjestämään kuljetukseen siirtyvät pakkausjätteet ja biojäte. Jätelain mukaisesti jätehuoltoyksikön menot katetaan täysimääräisesti Salpakierro Oy:n laskuttamalla jätehuollon perusmaksulla.

Toiminnan painopistealueet

Vuonna 2024 on strategisen Lahden suunta -työn eli Lahden yleiskaavan 2035 ja kestävästä kaupunkiliikunnan ohjelman ehdotusvaihe. Ehdotus valmistellaan luonnosvaiheessa saadun palautteen ja vaikutusten arvioinnin perusteella. Kaupunginvaltuusto päättää Lahden suunta -työn 2021–2025 hyväksymisestä vuoden 2024 lopussa.

Kaupunkisuunnittelun vuoden 2024 merkittävin suunnitelmakokonaisuus on keskustavision 2040 työn loppuun saattaminen sekä keskustavision toimenpideohjelman laadinta. Keskustavisiolla muodostetaan keskustan tavoitetila vuodelle 2040. Toimenpideohjelma määrittelee kuvauksen niistä toimenpiteistä, joilla tavoite saavutetaan.

Toinen keskeinen ja edelleen jatkuva toimenpide on riittävä sekä monipuolinen kaava- ja tonttivaranto. Tämän toteuttamiseksi hankitaan maa-alueita sekä kaavoitetaan riittävä määrä monipuolisia ja kiinnostavia asuin- ja elinkeinoelämän tontteja. Asuinalueiden kaavoituksessa sekä tontinluovutuksessa mahdollistetaan uusien asuin- ja rakennustyyppien toteutuminen. Elinkeinoelämän toteuttamisohjelman laadinnassa hyödynnetään vuonna 2023 laadittua elinkeinoelämän selvitystä sekä pitkän aikajänteen tonttien käyttöönottosuunnitelmaa ja palveluverkkoselvitystä. Painopisteenä vuoden 2024 asemakaavoituksessa on vetoimaisen pientalotonttitarjonnan kaavoittaminen Karistoon ja Renkomäkeen sekä yrityselämän tonttitarpeesta huolehtiminen. Kaupunkipientalojen kaavoitusta ja toteutusta tutkitaan.

Vuoden 2024 aikana keskitytään elinympäristön viihtyisyyden parantamiseen luontoarvot huomioiden. Erityisenä toimenpiteenä on viherratkaisujen sekä kaupunkivihreän lisääminen viheralueohjelman ja muiden suunnitelmien linjausten perusteella. Myös muita kustannustehokkaita ja viihtyisyyttä parantavia toimenpiteitä toteutetaan.

Lisäksi toteutetaan kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman mukaisia toimenpiteitä, joista keskiössä ovat kestävien liikkumismuotojen suunnittelu sekä kestävien käyttövoimien jakeluverkon strategisten linjausten valmiiksi saattaminen.

Vuonna 2024 valmistaudutaan tietomallipohjaiseen kaavoittamiseen, kaavoituksen ja rakentamisen tietojen siirtämiseen valtakunnalliseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään sekä uuden toimintatavan edellyttämiin tekniisiin muutoksiin paikkatietojärjestelmän osalta.

Lisäksi osallistutaan aktiivisesti MAL-yhteistyösopimuksen toimenpiteiden toteutukseen.

Kunnossapidon alueurakoinnissa kaupunkitekniikka tilaajana haluaa edelleen kehittää kaupallista mallia, urakan johtamista ja päivittäistä tekemistä, niin, että tavoiteltu laatu- ja talustaso myös talvella olisi jatkossa saavutettavissa. Kaupunkitekniikkaan kohdistuu talouden tasapaino-ohjelmassa

säästötoimia, palveluverkkoa tullaan tarkastelemaan kriittisesti vuoden 2024 aikana niin, että kunnossapidettävät toimintopaikat, laitteet ja varusteet vähenevät 30–50 % tulevina vuosina. Lisäksi energiasyöppöä valaistusta korvataan vähemmän energiaa kuluttavalla LED-tekniikalla. Kadunvarsipysäköinnissä valmistellaan Lahden Pysäköinti Oy:n palvelusopimuksen irtisanomisen yhteydessä siirtymistä kokonaan mobiilimaksamiseen, samalla tehdään esityksiä taksojen korottamisen lisäksi maksullisten alueiden laajentamisesta. Kaupunkitekniikan vastuulla olevien julkisen käyttöomaisuuden hankkeiden painopiste vuonna 2024 siirtyy asuntoalueiden infran tuotannosta elinkeinoelämän hankkeiden lisäksi tiiviimmin infraomaisuuden peruskorjaushankkeisiin. Ulkoliikuntapaikkojen rakentamisessa Sepänniemen monitoimikentän hanke saatetaan valmiiksi. Viheralueiden hankkeissa on laaja joukko puistohankkeita, mukana on mm. Kaupungintalon puiston peruskorjauksen 2. vaihe. Niemen sataman kehittäminen jatkuu ja ulkovalaistuksessa aloitetaan vahvemmin suurpainenaatriumvalaisinten korvaaminen Ledeillä.

Rakennus- ja ympäristövalvonnan toiminnan painopisteinä ovat toiminta-alueen kasvun mahdollistaminen joustavan ja lisääntyvän sähköisen lupakäsittelyn avulla. Lisäksi elinympäristöä ja asumisviihtyvyyttä pyritään parantamaan rakennetun ja luonnon ympäristön kunnosta huolehtimalla. Painopisteinä ovat myös asukkaiden ja eläinten hyvinvointiin sekä elinympäristön terveellisyyteen ja toimivuuteen kohdistuvat tehtävät. Toiminnassa korostuvat erityisesti ennaltaehkäisevät toimenpiteet. Ympäristöterveydenhuollon valvonnan painopisteet ovat linjassa keskusviranomaisten antamien painopisteiden kanssa. Toiminnassa pyritään suorittamaan valvontaa valvontasuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Jätehuoltoviranomaisen tavoitteena on sujuvan ja asiakaslähtöisen kunnan kilpailuttaman bio- ja pakkausjätteen kuljetuksen valmistelu sekä kierrätyksen edistäminen jätehuoltomääräyksissä ja jätetaksassa. Lisäksi päätetään saostus ja umpisäiliöliikenteen kuljetusjärjestelmästä.

Toimintaa kuvaava mittari	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024
Kaupunkisuunnittelu			
Talous:			
Toimintamenot/asukas (brutto)	71 €	81 €	83 €
Toimintatulot/asukas	153 €	134 €	136 €
Kaupunkitekniikka			
Talous:			
Toimintamenot/asukas (brutto)	152 €	174 €	149 €
Toimintatulot/asukas	39 €	42 €	44 €
Rakennus- ja ympäristövalvonta			
Talous:			
Toimintamenot/asukas (brutto)	51 €	62 €	66 €
Toimintatulot/asukas	28 €	32 €	33 €

1.3. Joukkoliikenne

Sitovuus toimintakate	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	17 588 443	17 556 200	17 364 900	17 556 900	17 637 900
Toimintamenot	-23 661 158	-25 052 900	-25 393 500	-25 736 600	-25 800 200
Toimintakate	-6 072 715	-7 496 700	-8 028 600	-8 179 700	-8 162 300

Toiminnan kuvaus

Joukkoliikenne palveluyksikkö vastaa liikennepalvelulain mukaisista joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtävistä ja seudullisen joukkoliikenteen järjestämisestä Päijät-Hämeen kunnissa Lahden seudun joukkoliikenteen yhteistoimintasopimuksen ja liikenteen järjestämistapa päätösten mukaisesti. Lisäksi joukkoliikenneyksikkö vastaa Lahden kaupungin koulukuljetusten suunnittelusta ja kilpailutuksesta, sekä talouden osalta Lahden kaupungin kaupunkipyöräjärjestelmästä. Palveluyksikkö on osa kaupunkitekniikan palvelualueita ja toimii Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan alaisuudessa.

Palveluyksikön määrärahavaraus sisältää seudullisen joukkoliikenteen järjestämisen kustannukset, sisältäen liikennöintikustannukset, lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmän kustannukset, joukkoliikennelautakunnan kustannukset, yksikön muut toimintakulut ja joukkoliikenteen viestinnän ja markkinoinnin. Seudullisten kustannusten lisäksi määrärahavaraus sisältää Lahden kaupungin omia kustannuksia kaupunkipyöräjärjestelmän, koulukuljetusten suunnittelun ja kilpailutuksen, sekä Lahden kaupungin työsuhdematkalippujen osalta. Määrärahoissa on myös varauduttu ennakoituihin indeksikorotuksiin, sekä osittaiseen valtionavustusten laskuun.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Uudistettu linjasto astui voimaan kokonaisuudessaan vuonna 1.7.2022 ja 2022-2023 talviliikenne oli ensimmäinen täysi aikataulukausi uudella linjastolla. Elokuussa 2023 reitteihin ja aikatauluihin on tehty pieniä muutoksia edellisen talven kokemusten ja palautteen perusteella. Vuorotarjontaan on tehty myös lisäyksiä ensisijaisesti elinkeinoelämän tarpeisiin perustuen alueille, joissa työpaikkojen määrä on kasvussa tai nykyinen palvelutarjonta on yritysten näkökulmasta vaikeuttanut työvoiman saatavuutta. Lisäksi käyttäjämääriltään vähäisempiin vuoroihin on tehty jäsenkuntia kuunnellen myös vähennyksiä tai reitti- ja aikataulumuutoksia, joilla käyttäjämäärää pyritään kasvattamaan ja subventiotasoa laskemaan.

Vuoden 2023 aikana päätöksentekoon tuotava Lahden seudun liikenteen uusi tavoitepalvelutaso huomioi edellisen selvityksen jälkeen maankäytössä tapahtuneet muutokset. Työn lopputulos ei ole sitova vaan pitkän aikavälin tavoite, joka ohjaa jatkossa linjasto- ja aikataulusuunnittelua tutkittuun tietoon perustuen. Mahdolliset isommat muutokset reiteissä tai aikatauluissa päätetään erikseen jäsenkuntien resurssit ja tahtotilat huomioiden, joko hankintoja käynnistäessä tai aikataulukausien vaihtuessa.

Kesällä 2022 alkaneet uudet liikennöintisopimukset ovat lisänneet sähköisen linja-autokaluston määrää Lahden kaupunkiliikenteessä. Linja-autokalusto sähköistyy markkinaehtoisesti kustannusten ohjaamana ja laskee kaupunkiliikenteen kustannuksia liikenteestä riippuen noin 5-10% verrattuna diesel tai biodiesel käyttövoimilla ajettuun liikenteeseen.

Vuosina 2021-2023 on edistetty MAL-sopimuksen toimenpiteitä. MAL-sopimuksen toimenpiteiden toteuttamisella on saatu aikaisempaa korkeampia joukkoliikenteen valtionavustuksia. Vuoden 2024 osalta varaudutaan kartoittamaan ja toteuttamaan uuden MAL-sopimuksen toimenpiteitä.

Vuosina 2020-2022 COVID-19 pandemia on vaikuttanut merkittävästi joukkoliikenteen matkustamiseen ja lipputuloihin, jonka vaikutuksiin on saatu valtion koronatukea. Vuoden 2022 loppupuolelta lähtien matkustus ja lipputulot ovat palautuneet merkittävästi ja vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla matkustaminen ja lipputulot ovat ylittäneet pandemiaa edeltäneen tason. Korona-avustukset ovat päättyneet vuodesta 2023 alkaen.

2022 helmikuussa alkanut Ukrainan sota ja sitä seurannut kustannuskehitys ja inflaatio ovat nostaneet joukkoliikenteen kustannuksia merkittävästi. Kustannusindeksin mukainen liikennöintikustannusten nousu vuodesta 2020 vuoteen 2023 on ollut lähes +20%. Polttoaineiden hintakehitys on toistaiseksi tasaantunut, mutta työnkustannuksiin on odotettavissa nousua tulevina vuosina työehtosopimuksiin sovittujen korotuksien kautta. Korkokustannusten ennakoidaan pysyvän vuonna 2024 aikaisempaa korkeammalla tasolla.

Kesällä 2023 julkaistun uuden hallitusohjelman tarkat vaikutukset joukkoliikenneyksikön vuoden 2024 talouteen eivät ole talousarvion valmistelun aikaan tarkasti tiedossa. Joukkoliikenteen arvonlisävero on hallitusohjelman mukaan nousemassa hallituskauden aikana 10%:sta 14%:iin. Tarkasta ajankohdasta tai ALV-muutoksen mahdollisesta kompensoinnista joukkoliikenteen valtionavustusten kautta ei ole vielä tietoa. Hallitusohjelman vaikutukset yleisesti joukkoliikenteen valtionavustusten tasoon eivät ole vielä tiedossa talousarviota valmistellessa vaan tarkentuvat hallitustyön edetessä ja MAL-neuvotteluiden seurauksena. Hallitusohjelman mukaan liikennepolttoaineiden hinta ei nouse hallituksen toimenpiteiden takia.

Kaupunkipyöräjärjestelmän laajentaminen ja lipputuotteiden kehittäminen kaudelle 2023 on lisännyt alkukauden

matkamääriä ja lipputuloja merkittävästi. Vuonna 2024 kaupunkipyöräjärjestelmän vuosikustannukset laskevat ensimmäisistä indeksitarkistuksista huolimatta, koska so-
pimuksen aloitukseen ja laajennusoption käyttöönottoon painottuneet suuremmat maksuerät on suoritettu vuosina 2022-2023.

Toiminnan painopistealueet

Yleisen inflaatiokehityksen ja viime vuosina voimakkaasti nousseiden liikennöintikustannusten myötä lippuhintojen korotuksiin on merkittävää painetta, mikäli nykyinen hinnoittelu, markkinointiin tehtävät panostukset ja lipputuotteiden muu kehittäminen eivät nosta lipputuloja riittävästi suhteessa kohonneisiin kustannuksiin. Lippujen hinnoittelun muutoksien tarvetta ja tapoja selvitetään vuoden 2024 aikana, kun 1.3.2023 käyttöönotetusta nykyisestä hinnoittelusta saadaan riittävästi kokemusta muutosten luotettavaa vaikutustenarviointia varten. Uusien MAL-neuvotteluiden ja uuden hallitusohjelman vaikutuksia joukkoliikenteen talouteen seurataan 2024 aikana.

Lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmää kehitetään pitkäjänteisesti ja kestävästi, huomioiden muuttuneet liikkumistarpeet, sääntely ja kustannustaso. Järjestelmiin tehtyä kehitystyötä jatketaan ja kehityksellä pyritään myös laskemaan järjestelmäkustannuksia mahdollistamalla vanhojen taustajärjestelmien käytöstä poistoa.

Painettu aikataulukirja ja sen verkkosivujen pdf-versio korvataan 2024 aikana saavutettavuusvaatimukset täyttävällä sähköisellä palvelulla, joka sisältää mahdollisuuden tulostaa aikatauluja tarvittaessa itse tai palvelupisteellä. Muutos vähentää pitkällä aikavälillä kustannuksia ja vapauttaa resursseja matkustajainformaation muuhun kehittämiseen, kuten pysäkki-informaation kehittämiseen.

Viestinnän ja markkinoinnin resurssia lisätään ja kohdistetaan vuonna 2024 erityisesti asiakashankintaan, lipputuotteiden ja maksutapojen markkinointiin. Tavoitteena on tuoda esiin käyttäjänäkökulmasta helpommin lähestyttävä, vaivaton, taloudellisesti ja ympäristölle kestävä tapa liikkua.

Linjastoa kehitetään nykyisestä linjastosta ja aikatauluista saatavien kokemusten ja palautteen, uuden tavoitepalvelutason, sekä jäsenkuntien resurssien ja tahtotilan mukaisesti. Linjaston tulevissa muutoksissa huomioidaan myös nykyisiä ja tulevia elinkeinoelämän tarpeita erityisesti alueilla, joissa työpaikkojen määrä lisääntyy tulevina vuosina merkittävästi. Nykyisen palvelutason karsimista pyritään välttämään siltä osin, kun sille ei ole vahvoja perusteita esimerkiksi muuttuvan tarpeen tai käyttäjämäärien osalta.

Vuoden 2024 aikana arvioidaan tarve optioiden käyttöön tai sopimusten uudelleen kilpailutukseen vuosina 2025-2026 päättyvien sopimuksien osalta. Mahdolliset kilpailutukset käynnistetään tarvittaessa vuoden 2024 aikana. 2025-2026 päättyvien sopimuksien osuus on noin 40-50% koko LSL:n liikenteestä, sisältäen kuntien sisäisen liikenteen lisäksi myös lähes kaiken kuntien välisen seutuliiikenteen.

Uusien liikkumispalveluiden, kuten sähköisen autonomisen liikenteen kehitystä ja taloudellista kannattavuutta seurataan ja käydään markkinavuoropuhelua kehityksestä. Kehityksen ja sääntelyn mahdollistaessa säästöt liikennöintikustannuksissa, voidaan palveluiden käyttöönottoa mahdollistaa hankinnoissa. Kohtuullisten kustannusten tai ulkopuolisen rahoituksen mahdollistamia autonomisia kokeiluja ja pilotointia voidaan toteuttaa niihin soveltuvissa koh-teissa.

Kutsuohjatun palveluliikenteen tilausta ja tiedonkeruuta kehitetään.

Seudulliselle joukkoliikenteelle luodaan strategisia pitkänaikavälin tavoitteita pitkäjänteisen kehityksen mahdollistamiseksi ja kehittämisen suunnan selkeyttämiseksi.

Kaupunkipyöräjärjestelmän lipputuotteita ja asemasijain-
teja kehitetään 2023 kauden kokemuksen ja palautteen perusteella. Kaupunkipyöräjärjestelmään etsitään keinoja lisätä käyttäjämääriä ja tuloja tulevina kausina.

Toimintaa kuvaava mittari	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024
Talous:			
Toimintamenot/asukas (brutto)	197 €	208 €	210 €
Toimintatulot/asukas	146 €	146 €	144 €

1.4. Toiminnan tunnusluvut

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE					
	TP 2022	TA 2023	TAE 2024	TS 2025	TS 2026
Kaupunkitekniikka					
Katuja (km)	687	689	689	692	695
Erillisiä kevyen liikenteen väyliä (km)	162	162	162	164	167
Hoidettuja puistoja ja liikenneviheralueita (ha)	672	711	715	718	730
Leikkipuistoja ja leikkialueita (kpl)	156	158	156	154	152
Katupuita (kpl)	10192	9458	10200	10240	10300
Venepaikkoja (kpl)	2 206	2 151	2 206	2 206	2 206
Kaupunkisuunnittelu	TP 2022	TA 2023	TAE 2024	TS 2025	TS 2026
Kaupungin asemakaavoitettu alue yhteensä (ha)	9 708	9 750	9 808	9 838	9 868
Asemakaavoitettu asumisen k-ala/v	58100	80 000	50000	50 000	50 000
Kaupungin maanomistus yht. (ha)	13170	13 040	13 270	13320	13370
Maanostot (ha/v)	121	50	50	50	50
Maanvuokrasopimukset yht. (kpl)	5213	5325	5375	5425	5475
Tonttien luovutus (kpl/v)	79	70	70	80	90
Rekisteröidyt kiinteistöt (kpl/v)	390	400	400	350	300
Rakennuspaalutukset (kpl/v)	291	270	200	225	250
Asuntotoimen hallinnoimat vuokra-asunnot (lkm)	10	10	9	8	7
Rakennus- ja ympäristövalvonta	TP 2022	TA 2023	TAE 2024	TS 2025	TS 2026
Käsitellyt rakennusluvut (kpl)	995	1000	1000	1000	1000
Valmistuneet rakennukset (kpl)	343	350	350	350	350
Valvottavia rakennuskohteita (kpl)	832	900	900	800	800
Suoritettavia katselmuksia (kpl)	1657	1600	1600	1500	1500
Käsiteltäviä erityissuunnitelmia (kpl)	14 000	14 000	14 000	25 000	25 000
Elintarvikevalvontakohteita (kpl)	1055	1050	1050	1050	1050
Elintarviketarkastuksia (kpl)	348	400	420	420	420
Elintarvikelainmukaiset ilmoitukset ja hakemukset	121	130	130	130	130
Viranomaisnäytteet ja mittaukset (kpl)	260	300	300	300	300
Terveystoimintasuojeluvantakohteita (kpl)	500	500	500	500	500
Terveystoimintasuojelun tarkastuksia (kpl)	144	150	150	150	150
Terveystoimintasuojelulain mukaiset ilmoitukset	51	50	50	50	50
Tupakan ja nikotiininsteiden myyntilupahakemukset	19	18	18	18	18
Nikotiinivalmisteiden myyntilupahakemukset	4	16	16	16	16
Eläinsuojelutarkastuksia (kpl)	156	200	200	200	200
Eläinlääkärikäynnit virka-aikana (kpl)	2861	4000	4000	4000	4000
Eläinlääkärikäynnit päivystys (kpl)	289	267	267	267	267
Ympäristönsuojelulain mukaiset lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintikohteet (kpl)	108	107	110	110	110
Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset	87	140	140	140	140
Luonnonsuojelulailla suojeltuja alueita (ha)	1 007	1 250	1 200	1 478	1 610
Metsiä (ha)	6 922	6 944	6 944	6 944	6 944
Käsitellyt jätemaksumuistutukset (kpl)	56	300	50	300	300
Jätehuoltomääräyksistä poikkeamiset (kpl)	184	100	190	190	500
Kompostointi-ilmoituksen tehneitä rakennuksia	15 828	3000	8000	2000	2000

1.5. Investointiosa

1.5.1. Kiinteä omaisuus

Yhdyskuntarakentamisen edellyttämästä maanhankinnasta päättää pääsääntöisesti kaupunkiympäristölautakunta sille myönnetyn määrärahan mukaisesti. Määräraha kattaa myös eri tarkoituksiin ostetut rakennetut kiinteistöt ja hankittavilla kohteilla olevan puuston. Määrärahavaroista osoitetaan myös maankäyttö Sopimuksissa kaupungille tulevien maa-alueiden kirjanpidollinen meno.

Suunnitelmallisen raakamaanhankinnan rinnalla kaupungin tulee varautua maanhankintaan perustelluissa erityistapauksissa käyttämällä kiinteistökaupan etuosto-oikeutta ja lunastusmenettelyä sekä olemalla aktiivisesti mukana pakko- ja vuokratuokaupeissa. Etuosto-oikeuden käyttämisasioissa päätösvalta on kaupunginhallituksella. Etuosto-oikeutta käytettäessä osoitetaan rahoitus kaupunkiympäristölautakunnan maanhankintaan varatuista määrärahoista.

Maanhankinnan, tonttutuotannon, kunnallistekniikan rakentaminen sekä palveluverkon toteuttaminen kytketään nykyistä tiiviimmin yhteen ja laaditaan pitkän aikajänteen toteutusmalli. Toteutusmalli valmistuu vuoden 2024 aikana.

Jos yhdyskuntarakenteen kehittymisen kannalta merkittäviä maa-alueita tulee mahdolliseksi hankkia kaupungille, perustuu niiden hankinta lisätalousarvioon kiinteän omaisuuden menoihin varatun määrärahan ylittävältä osalta.

Kiinteän omaisuuden sitovuus on investointisuunnitelman menot. Tulot sisältävät kiinteän omaisuuden myyntiin liittyvät myyntitulot ja mahdolliset rahoitusosuudet.

1 000 euroa	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Tulot	4 956	10 120	6 120	6 120	6 120	6 120	6 120
Menot	-2 502	-2 500	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Netto	2 453	7 620	2 620	2 620	2 620	2 620	2 620

1.5.2. Julkinen käyttöomaisuus

Julkisen käyttöomaisuuden käytöstä päättää kaupunkiympäristölautakunta vuosittain käyttösuunnitelman yhteydessä.

Elinvoimahankkeiden rahoittamisessa hyödynnetään ensisijaisesti omaisuuden myynnistä saatavia tuloja. Kaupungin oman rahoituksen lisäksi hyödynnetään EU:n elpymisvaroja sekä valtion kanssa tehtävien MAL- ja ekosysteemi-sopimusten rahoitusta. Erityisesti pyritään vauhdittamaan elinkeinoelämän alueiden, kuten Pippo-Kujalan sekä Radanvarren, Keskustan, Ranta-Kartanon ja Kisapuiston aluehankkeiden toteuttamista sekä niitä kohteita, joista on sovittu yritysten kanssa tehdyissä yhteistyösopimuksissa.

Lisäksi vauhditetaan uusien asuntoalueiden rakentamista vastaamaan elinkeinoelämän investointien kasvavaa työvoimatarvetta. Yritysten tonttitarpeisiin vastataan riittävällä valmiiden yritystonttien tarjonnalla. Elinvoimahankkeiden suunnittelumäärärahan riittävyyttä seurataan ja tarvittaessa esitetään määrärahoja vuoden 2024 lisätalousarviden yhteydessä.

Julkisen käyttöomaisuuden sitovuus on investointisuunnitelman menot. Tulot sisältävät julkisen käyttöomaisuuden myyntiin liittyvät myyntitulot ja mahdolliset rahoitusosuudet.

1 000 euroa	TP 2022	KS+LTA:t 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Tulot	1 949	1 200	657	450			
Menot	-38 635	-36 014	-32 628	-33 568	-33 528	-33 914	-33 914
Netto	-36 686	-34 814	-31 971	-33 118	-33 528	-33 914	-33 914

